

PROBLEMATIKA AUTOMATIZACIJE KATASTARSKOG KNJIGOVODSTVA U HRVATSKOJ

MARIJAN BOŽIČNIK — ZAGREB

(Nastavak 1)

*PRIPREMA KATASTARSKIH PODATAKA RADI PRELASKA NA STROJNU OB-
RADU OPCENITO* — Obzirom na činjenicu da se može govoriti o već stečenim
iskustvima prelaza na automatsku obradu podataka katastarskog knjigovodstva
jer su ista već u praksi potvrđena, potrebno je ta iskustva iznijeti radi moguć-
nosti korištenja u onim općinskim geodetskim službama koje su najbliže da pre-
đu na primjenu nove tehnologije.

Sam prelaz službe na korištenje automatike ne može uslijediti ako službu ne
prati i u izvjesnom smislu vodi organizator računskog centra, koji obavezno stu-
dira dosadašnju tehnologiju ručnog pisarskog rada u katastarskom knjigovod-
stvu, te u toj domeni stiče apsolutno znanje o svim podacima koje katastarsko
knjigovodstvo obrađuje, obimnost i kretanje tih podataka u svim pisanim dijelo-
vima katastarskog operata, način korištenja i davanje informacija koje se izva-
đaju na osnovi tih podataka.

Pripreme na sređivanju katastarskih podataka prije prelaska na automatsku
obradu, u smislu provjeravanja tačnosti upisa i sadržaja istih vrši služba sama
mimo organizatora. Organizator od službe traži jedino da podatci koji se daju na
automatsku obradu budu tačni.

Vršenjem pripremnih radnji služba se zapravo aktivno uključuje u automatsku
obradu, a jedan od glavnih preduvjeta uspješnosti su dobro organizirane pripreme
bez kojih nema uspjeha ni u jednoj oblasti djelatnosti koja prelazi na automat-
sku obradu svojih podataka.

Pripreme radnje su obimne i u izvjesnom smislu predstavljaju veliki pore-
mećaj u vođenju redovitog poslovanja, kako na području katastarskog knjigo-
vodstva, tako i u vršenju geodetsko-tehničkih radova na održavanju premjera i
katastra zemljišta.

Pripreme radove treba tretirati sa slijedećih stanovišta:

- 1 — Kako programirati i uklopiti rad na pripremama u željene ili postavljene
rokove za prelazak na automatsku obradu.
- 2 — Kako rasporediti raspoložive radne kapacitete službe radi obavljanja pri-
premnih radova uz istovremeno kontinuirano vršenje redovitog poslovanja
- 3 — Radove koje je potrebno izvršiti tokom provođanja priprema.

VRIJEME POTREBNO ZA OBAVLJANJE PRIPREMNIH RADOVA — ROKOVI —
Sasvim je oprečna situacija prelaza katastarskog knjigovodstva na automatsku obradu danas od situacije kakova je bila prije deset godina. Danas se služba usmjerava i kanalizira radi prelaza na korištenje automatike, jer je to postala politika općinskih uprava i Skupština u cilju da se upravna administracija modernizira i uvede nova tehnologija, za razliku od vremena kada je katastarska služba činila pojedinačne pokušaje da se samo orjentira i snađe u primjeni automatike. U tadašnjoj situaciji to su bili skupni pokušaji na neispitanim terenima, pa ako se odmah nisu postigli željeni rezultati, stvorena je kod službe odbojnost prema novoj tehnologiji i primjeni računara, i izvjesna opreznost kod nadležnih koji su financirali te pokušaje.

Pripremanje podataka katastarskog knjigovodstva može imati dva obilježja. Ili se taj prelaz zamišlja kao jedinstvena akcija priprema sa svim podacima radi prelaza na automatiku od jednom, ili se orjentira na postupno prelaženje na dulji rok. To je u svakom slučaju ovisno i o samom uslužnom računskom centru, to jest da li je isti već organiziran ranije i djeluje sa već formiranim stručnim kadrom, ili je taj centar tek u osnivanju. Nadalje o kapacitetu radnika u centru, o mogućnostima centra da uslužuje veći ili manji broj korisnika usluga, te konačno o samom korisniku i njegovim financijskim mogućnostima da plaća usluge računskog centra.

Kod korisnika se radi još o slijedećim bitnim momentima koji utiču na vrijeme kroz koje će služba u cijelosti preći na korištenje automatike, a to je broj radnika koji će se moći zaposliti na vršenju priprema.

Logično je da će prelaz biti forsiran i ubrzan ako se služba orjentira na već uhodane računske centre koji imaju u svom sastavu izobražene organizatore specijalizirane za poslove katastarskog knjigovodstva. Takovi centri imaju za svoju konfiguraciju strojeva izučenu svu problematiku prevođenja podataka katastarskog knjigovodstva na strojeve za automatsku obradu podataka, izrađene programe spremne za korištenje u svakom datom momentu, te mogu djelovati za korisnika odmah po sklopljenom aranžmanu.

Kako postoji tendencija da se računarski centri osnivaju u skoro svim regionalnim centrima, to će se općinske geodetske službe, zajedno sa ostalim općinskim upravnim službama, vrlo vjerovatno orjentirati na njima najprihvatljivije centre, i lokacije. Osnivanje i organiziranje centra traje obično dvije do četiri godine i u to vrijeme ulazi: stvaranje fizionomije centra, prikupljanje financijskih sredstava od strane pojedinih suinvestitora kao i izobrazba stručnjaka za vođenje i rad centra.

Općinske geodetske službe koje očekuju da se uključe u rad takvog centra u osnivanju imat će svakako veće vremenske mogućnosti da posvete radovima na pripremanju podataka za prelaz na automatiku.

Novo osnovani centar u svom sastavu izobražava sam ili u saradnji sa firmom koja isporučuje strojeve potrebne kadrove organizatora, programera i operatora strojeva. U vremenu dok organizator kome je povjerena dužnost da službu katastarskog knjigovodstva prevede na automatsku obradu podataka, to jest dok dade prihvatljiva rješenja za odgovarajuću konfiguraciju strojeva, taj rok je za općinsku geodetsku službu prihvatljiv da priredi i obradi svoje podatke katastarskog knjigovodstva radi prelaska na automatsku obradu.

Prema mišljenju praktičara, kao i ukazanoj praksi, taj se rok prelaza u katastarskom knjigovodstvu treba planirati na odprilike jednu godinu.

KADAR KOJI SUDJELUJE NA PRIPREMI PODATAKA — Priprema podataka katatarskog knjigovodstva za strojnu obradu može biti i kraća od jedne godine. To potrebno vrijeme se ne može strogo odmjeriti, jer je to za svaku općinsku geodetsku službu specifična stvar ovisna o mnogim faktorima. Dva su bez sumnje bitna:

- 1 — Obimnost i kvalitet postojećih podataka koje treba obraditi.
- 2 — Kadar kojega je moguće angažirati da radi na pripremanju podataka.

Neuporedivo je teže obraditi i pripremiti podatke za one katastarske općine koje su osnovane na podacima stare grafičke izmjere, sa velikim brojem parcela, dijelova parcela koji su izraženi u pisanim dijelovima katastarskog operata a nisu provedeni na osnovi izmjere na zemljištu u katastarskim planovima, za razliku od onih katastarskih općina čiji su operati osnovani i izrađeni po obnovljenom premjeru sa sredenim posjedovnim odnosima. Različitost kvalitete tih podataka varira od katastarske općine do općine, a osjetljivo je velika između pojedinih regija.

Da rokovi prijelaza i vrijeme u kojem se poslovi na pripremanju moraju izvršiti, treba biti smišljeno planirano uče i činjenica da podaci katastarskog knjigovodstva nisu statični, već su podložni svakodnevnim promjenama. Kao i kod klasične izrade katastarskih operata, pripremljeni podaci ne mogu da stoje dulje vrijeme nefinalizirani izrađenim katastarskim operatom, budući podaci zastarjavaju ako se u njih pravovremeno ne unose nastale promjene. Isto tako i priprema podataka radi prelaska na automatsku obradu trebaju imati unaprijed tačno programiran tok i tempo izvršenja, i to od časa kada se zaključi da se prelazi na automatsku obradu pa do časa dok se ne izrade novi katastarski operati u strojnoj tehnici.

Odgovorani je zadatak izvršiti pravilan raspored radnika u toku priprema, kako katastarskih knjigovođa tako i geodetskih stručnjaka, jer jednom započete pripreme ne trpe više zastoja u radu.

Sa druge strane obim redovitih zadataka nije ni po čemu smanjen. Redovite obaveze službe radi kojih je ista osnovana po Skupštini općine, ne mogu se mišići. Organi općinskih uprava u izvršavanju zakona i drugih propisa dužni su svoje obaveze ispunjavati prema građanima i u vrijeme dok se vrše pripreme radnje. Iako je nova tehnologija cilj da se saradnja sa građanima unaprijedi i pojednostavi, taj momenat, to jest vršenje priprema radi prelaska na novu tehnologiju ne daje službi opravdanje da na dulji rok obustavi servis i saradnju sa građanima.

Svaka služba će se u pravilu naći u posebnoj situaciji prilikom vršenja priprema, ali jedinstvenost mora biti svima u tome da taj prelaz bude izvršen što spretnije, a da pripremljeni podaci budu što kvalitetnije obrađeni.

Činioci koji utiču na vršenje priprema već su ranije spomenuti: obimnost podataka, broj parcela, broj katastarskih općina, kvalitet dosada vođenih podataka, broj domaćinstava kao i opseg promjena tokom poslovne godine. Konačno kao najvažniji je broj radnika koji se može zaposliti na vršenju priprema i podataka.

Ako je obimnost tih podataka velika a rokovi za prelaz forsirani, sigurno je da uz obavljanje redovitih poslova, radove na pripremi podataka ne mogu izvršiti sami radnici općinske geodetske službe.

Ovisno o mogućnostima i spremnosti općinske uprave da radi modernizacije poslovanja općinske administracije osigura stvarno potreban **financijski ulog**, pojačati će se kadar katastarskog knjigovodstva za vrijeme vršenja priprema, dovoljnim brojem vanjskih saradnika (radnika po ugovornom odnosu na određeno vrijeme) ili pružanjem pomoći u vidu ustupanja radnika iz drugih općinskih službi za vrijeme dok se vrše pripreme podataka.

U svakom slučaju potrebno je naglasiti da su pripremne radnje veliko optećenje za radnike katastarskog knjigovodstva, te se problemi koji proizlaze iz toga moraju pravovremeno sagledati. Svako prepuštanje slučajnostima dati će negativni rezultat u finalnom produktu, to jest izrađenom katastarskom operatu putem automatike. A to nam je osnovni cilj i želja da novo izrađeni katastarski operati budu izrađeni sa optimalno tačnim podacima.

To važi podjednako za pripremu pisanih dijelova katastarskih operata koje u pripremi obrađuju katastarski knjigovođe, tako i za sređivanje tehničkih podataka koje u pripremanju obrađuju geodetski stručnjaci (spiskovi računanja površina, skice izmjere, uspoređivanje podataka iz katastarskih planova sa podacima u pisanim dijelovima katastarskih operata).

U fond vremena koje koriste geodetski stručnjaci u toku vršenja pripremnih radnji, uključit će se i vrijeme koje im je određeno programom radova radi provođenja posjedovnog stanja i kultura zemljišta na terenu.

Masovnost podataka koje treba srediti u pripremnim radnjama, može u pojedinim upravnim općinama biti i veća nego što je obim svih podataka o promjenama koji se prikupljaju u postupku redovitih terenskih provjeravanja za jednu katastarsku općinu.

Sa stanovišta praktičnosti preporuča se prelaz na automatsku obradu podataka planirati kao jedinstven zahvat, na kojem će biti angažirani svi radnici općinske geodetske službe (osim onih koji su neophodni da održavaju kontinuitet rada sa strankama), jer istovremeno dobivanje podataka u vidu novih katastarskih operata daje mogućnost službi da se prije i bezbolnije preorijentira na novu tehnologiju u poslovanju.

KAKO TREBA PRIPREMATI PODATKE KATASTARSKOG KNJIGOVODSTVA
— Svrha pripremnih radova sastoji se u tome da se do sada održavani katastarski operati i u njima sadržani podaci srede i razrade na način kako to iziskuje određena tehnika ulaznih elemenata automatskih strojeva, da bi unašanjem podataka na odgovarajuće tiskanice osigurali izradu novih katastarskih operata maksimalne tačnosti.

Pripremni radovi iziskuju provjeravanje svih podataka pisanih dijelova katastarskih operata, uz korištenje pisane i tehničke dokumentacije podataka uredske arhive i postojećih katastarskih planova. Predradnje su opsežne, a sastoje se velikim dijelom u kolacioniranju podataka postojeće evidencije, šifriranje podataka, ispisivanje podataka na određene tiskanice koje su uvjetovane tehnikom preuzimanja podataka na medije u svrhu prenosa istih na memorije strojeva. Pripremni radovi su podložni vizuelnim i tehničkim provjeravanjima i dopunama podataka, a moraju se provoditi do te mjere dok se svi uočeni nedostaci ne uklone.

Nakon dovršenih vizuelnih kontrola podataka evidencije, pristupa se konačnoj izradi novih katastarskih operata. Kako se katastarski operati izrađeni u automatici sastoje se iz istih sastavnih dijelova kao i klasični to svi podaci koji ulaze u te sastavne dijelove operata moraju biti provjereni.

Obzirom na konfiguraciju strojeva i spretnost organizatora koji službu usmjerava na prelaz, tehnika pripreme (ispunjavanje određenih tiskanica) može biti u pojedinim centrima različita ali se u bitnom pripreme odnose na slijedeće:

Šifriranje podataka — Da bi se moglo preći na strojnu obradu potrebno je dio podataka katastarskog knjigovodstva obilježiti šiframa.

Šifriraju se podaci počam od imena republike, katastarskog kotara, katastarske općine, kulture, naziva parcele i mjesta boravka posjednika. Način šifriranja odnosno unašanja šifara za pojedine napred navedene podatke ovisan je o vrsti strojeva kao i instrukcija organizatora. Šifra za naziv republike Hrvatske, kao i za katastarski kotar unaprijed je određen, i to za SRH sa znamenkom 2, a za katastarski kotar rednim brojem katastarskog kotara kako je on unešen u ljestvicu katastarskog prihoda od zemljišta (Sl. I. SFRJ br. 50/64).

Sifra za katastarsku općinu određuje se na način da se sve katastarske općine unutar jednog katastarskog kotara slože abecednim redom. Ta se šifra određuje u Republičkoj geodetskoj upravi, gdje se naziv katastarske općine usklađuje sa nazivima mjesta kako su ona određena u Narodnim Novinama SRH za sva naseljena mjesta u SRH.

Znamenke — šifre ostalih podataka daju službe pri računskim centrima, odnosno organizatoru. Te šifre se određuju na način da su prikladne za formiranje matičnih datoteka kao i mogućnosti daljnje integralne obrade podataka katastarskog knjigovodstva u savezu sa podacima ostalih upravnih službi, čiji se podaci međusobno nadopunjuju i nadovezuju jedni na druge.

Obrada tehničkih podataka u pripremi — Pojedinačni katastarski operati obnavljani su u postupku održavanja kvalitetno uglavnom nakon izvršene obnove premjera, ali je dio operata obnavljan prenošenjem nedostataka koje su sadržavali prethodni stari operati. Sigurno je da je dio starih operata već u svom izvornom obliku imao stanovitih nedostataka, i da su ti nedostaci naslijeđeni još od vremena prije rata naovamo.

To je posebno slučaj u regijama gdje su operati opterećeni velikim brojem sitnih parcela i dijelova parcela zasnovanih na podacima stare grafičke izmjere.

Kako se održavanje katastra zemljišta vrši prema katastarskim općinama kao osnovnim teritorijalnim jedinicama, u pripremi treba prvenstveno odrediti pravičan odnos prema njihovom fizičkom i pravnom naslovu.

Nekako se u praksu prešutno uvukao običaj, istina u rjeđim slučajevima, razdvajanje katastarske općine u dva dijela sa istim imenom, ali sa dva izrađena katastarska operata označena rimskim oznakama I i II. Za tako razdvojene dijelove katastarskih općina izrađivani su posebni katastarski operati kao zasebne cjeline sa svim sastavnim dijelovima propisanim za izradu katastarskog operata. U postupku održavanja tako razdvojeni dijelovi operata praktički se smatraju kao dvije katastarske općine pod istim imenom. Dapače postoje i slučajevi da se odvojeni dijelovi vode u raznim mjernim sustavima (metarski i hvatni).

Imade slučajeva gdje se stvarno osnivaju nove katastarske općine kao teritorijalne zajednice mjerodavne za evidenciju katastra zemljišta, ili dosadašnje nestaju uklapanjem u druge postojeće katastarske općine. Nadalje se pojavljuju slučajevi dijeljenja jedne katastarske općine između dvije upravne općine. Sve se to manje više odvija na terenima gdje se vrši intenzivna obnova premjera u postupcima komasacije zemljišta.

Te se činjenice ne smiju mimoći u sadašnjoj akciji uvađanja automatike u katastarsko knjigovodstvo, to jest ne smije se dozvoliti prelaz na strojnu izradu novih katastarskih operata, a da se prethodno ne sredi status katastarske općine.

Status katastarske općine je zakonom određen, i kao takav imade se u postupku održavanja katastra zemljišta i tretirati. Postupke u mijenjanju oblika i granica katastarskih općina, njene površine, spajanje, ukidanje i dijeljenje je bez daljnjeg moguće, ali samo u okviru zakonskih propisa za čije pridržavanje su u prvom redu nadležne i odgovorne općinske geodetske službe. Razumnim potrebama za vršenje izmjena ne može nitko stavljati zamjerke i ograničenja ako su one dovoljno obrazložene i popraćene odgovarajućim Odlukama općinskih Skupština. Dakle sva nesređena stanja toga vida treba u toku vršenja priprema srediti.

U pogledu površina katastarskih općina treba imati u vidu slijedeće slučajeve:
a — Katastarske općine koje od svog osnivanja pa do danas nisu promijenile svoj oblik, ali se održavana površina razlikuje od izvorne površine (što se može ustanoviti uspoređivanjem sa starim zemljišnicima koji su sačuvani u arhivama općinskih geodetskih službi).

Postoje praktični načini ustanovljavanja odnosno pronalaženja pogrešaka u površinama pojedinih parcela ili skupina parcela, nastalih tokom održavanja katastarskog operata. Svakako je uputno inzistirati na dobivanju površine dobivene u originalnoj izvedbi, ukoliko se nedvojbeno ne ustanovi pogreška nastala u originalu.

b — Kod katastarskih općina koje su promijenile oblik i granicu u postupku komasacije zemljišta susjedne katastarske općine, a same nisu predviđene da budu kasnije komasirane, bezuvjetno je potrebno tehnički srediti promjenjenu granicu. To je potrebno u pravilu izvršiti transformacijom podataka nove granice i istu ukartirati u planove one katastarske općine koja nije komasirana.

Kako u pojedinim upravnim općinama imade i veći broj tako »osakaćenih« i nesređenih katastarskih općina, pa prema tome i neodgovarajuće sastavljenih katastarskih operata, služba neće smjeti dati takove operate na strojnu obradu tako dugo dok prethodno ne uredi i definira u planovima novo stanje granice katastarske općine.

c — Sređenje granica katastarskih općina bit će potrebno poduzeti i u onim katastarskim općinama koje se protežu uz veće rijeke koje su često mijenjale svoje korito i time poremetile granične odnose kako između katastarskih općina tako i između upravnih općina. Imade slučajeva da se održavani podaci na zemljištu i preklapaju, uz iznimne slučajeve i dvostrukog prikazivanja detalja istog zemljišta u dvije upravne općine. U takovim slučajevima bit će potrebno izvršiti identifikaciju granice u saradnji sa općinskom geodetskom službom susjedne upravne općine radi pravilnog definiranja granične linije kako na zemljištu tako i u planovima.

Prilježne radnje iziskivat će provjeravanje i sređivanje slijedećih podataka: katastarskih planova i skica, pisanih dijelova katastarskih operata i kombinirano jednih i drugih međusobno.

Strojna obrada će izvršiti registraciju svih podataka o izvršenim izmjerama koje su predočene na skicama izmjere u postupku održavanja. Podatak izmjere arhiviran je u službi kao dokument trajne vrijednosti i za veliki niz godina unazad. Svaki takav podatak održavanja vrijedan je dokument. Dakle prva radnja nakon što su sređene granice katastarskih općina jest provjera podataka skica izmjere, a trebalo bi je izvršiti na slijedeći način: provjeriti da li su svi podaci koje sadržavaju skice izmjere ucrtani u katastarskim planovima, pa ako ne postoje zapreke da se ti podaci ucrtaju, potrebno ih je ucrtati.

Skice izmjere potrebno je složiti kronološkim redom po godinama, numerirati ih od broja 1 pa na dalje. Ti se brojevi skica kasnije unašaju uz matične podatke o parceli, da bi obradom bušenih kartica ili traka postali sastavni dijelovi datoteke strojeva. Ovo će biti ujedno i pilika da se ažuriraju planovi u onim službama koje imaju izmjerenih, a neucrtanih podataka u planovima, te je to u stvari opći dobitak, da za svaku česticu koja je bilo kada mjerena a postoje podaci izmjere, isti radi korištenja registriju.

Slijedeći podaci koje je potrebno usporediti su spiskovi računanja površina u kojima imade obračuna površina koji iz raznih razloga nisu bili provedeni u pisanim dijelovima operata.

Taj ćemo podatak tj. definitivnu površinu parcele koja je dijeljena ili mijenjana u obliku provjeriti dali je uveden u spisku parcela, pa ako zaključimo da je obračun definitivn, da su podaci cjepanja ucrtani u planovima, privesti svrsi, tj. upisat ćemo ga u spisak parcela ukoliko to nije ranije učinjeno.

Usklađivanje podataka o parcelama na katastarskim planovima sa odgovarajućim podacima u pisanim dijelovima katastarskog operata je opsežniji posao.

Ne u svakom slučaju, ali u većini da, i to tamo gdje su u održavanju podaci stare grafičke izmjere. U pojedinim slučajevima bit će potreban poseban trud i osjećaj stručnosti da se podaci o parceli dovedu u stanje koje se može koristiti u strojnoj obradi.

Kod velikih parcelacija bivših zemljišnih zajednica i slično, gdje je parcelacija provedena pod istim osnovnim brojem parcele, u postupku dugogodišnjeg održavanja došlo je do većeg broja višestruko istih podoznaka za razne parcele. U takovim slučajevima bit će potrebno provjeriti sva cijepanja unutar jedne parcelacije kroz spisak parcela i posjedovne listove (kod toga je uputno koristiti i registar čestica iz zemljišne knjige).

Uz višestruko iste podoznake na velikim parcelacijama, pa čak i na pojedinačnim osnovnim parcelama, bit će potrebno istovremeno riješiti i pitanje podoznaka parcela obilježenih slovima. Kako podatak u obliku slova strojna obrada ne prihvaća, to smo tu radnju obavezni izvršiti. Ta se radnja mora istovremeno vršiti sa uklanjanjem dvostrukih (pogrešnih) podoznaka, kako bi istovremeno jedne i druge pravilno prenumerirali sa propisanim oznakama u vidu brojčanog podatka u nazivniku cjepane parcele.

Eliminiranjem dvostrukih podoznaka i poništavanja slova kao podoznaka, kada je sređeno, potrebno je istovremeno provesti i na planovima. U nekim slučajevima bit će izuzetno teško, naročito u slučajevima sitne parcelacije, gdje je pisani podatak o broju parcele i njegovoj podoznaci u slovima zauzeo cijelu slobodnu površinu predstavljene parcele na planu.

U tom slučaju upisivanje novog podatka bit će otežano, posebno ako je podatak na planu već nekoliko puta mijenjen i precrtavan, ili ako su planovi stari i ljepljeni na platnu pa se crtani detalj ljušti sa podloge, ili na planovima koji teško prihvaćaju crveni tuš koji se na njima razlijeva.

U tim slučajevima bit će potrebno osigurati ucrtavanje tako izmijenjenog podatka na posebnu kopiju plana za određenu parcelu ili grupu parcela, te istu kopiju arhivirati u arhivi redovitih skica izmjere uz ostale skice koje smo u pripremi već numerirali. Ili će se detalj koji nije moguće prikazati na planu registrirati na posebnim priložima planova, kako je to i uobičajeno.

U pripremanju postoji i mogućnost spajanja i poništavanja nepostojećih parcela, koje su zaostale kao rezultat uglavnom nesređenih arondacionih postupaka. Da bi se izbjeglo vođenje evidencije na katastarskim planovima i drugim dijelovima katastarskih operata velikog broja parcela koje u naravi više ne postoje i stvaraju nepreglednost i veći obim posla u održavanju evidencije, pojavljuje se potreba spajanja takovih parcela u katastarskim operatima i planovima u jednu ili nekoliko većih parcela. Stoga je potrebno da se ovom prilikom, to jest za vrijeme pripreme podataka prije spajanja suvišnih parcela u svim slučajevima gdje za to postoje uvjeti.

Spajanje parcela može se i smije vršiti samo u smislu člana 36. Pravilnika za državni premjer III. dio, to jest prema određenim uslovima. Ne može se vršiti spajanje parcela, iako su u posjedu ili sastavu društvenog vlasništva ili korištenja, ako za njih nije prethodno riješen pravni status.

Na pojedinim planovima ucrtani su novoizgrađeni objekti (željezničke pruge, kanali, ceste i sl.), a parcelacija odnosno numeracija parcela izvršena je na način da su numerirani svi dijelovi parcela sa podznakama osnovne parcele od kojih su objekti nastali. U takovim slučajevima objekte treba numerirati jednim parcelnim brojem i to narednim brojem iza posljednjeg iskorištenog broja u dotičnoj katastarskoj općini, a sve dosadašnje nepotrebne brojeve poništiti.

Poseban će biti problem za one katastarske općine kod kojih postoji numeracija zgrada nezavisna od numeracije ostalih parcela. Kako jedna i druga numeracija teče od 1 pa na dalje to bi u strojnoj obradi koja ne preuzima slova, došli u situaciju da postoje isti brojevi za razne parcele u jednoj katastarskoj općini.

U spomenutim katastarskim općinama, u klasičnoj izradi operata uz broj parcele postoji još oznaka »k« (što označava kuću).

Mijenjanje svih brojeva parcela koje nose takovu oznaku pozamašan je posao pa ga je bivši Pravilnik VII/2 zabranio, osim u slučajevima obnove premjera za cijelu katastarsku općinu ili tehničku reambulaciju. Svakako da će u toku priprema, stručnim savjetovanjima i kontaktima i taj problem biti riješen.

Do prenumeracije parcela ili usklađivanja njihovih oznaka morat će bezuvjetno doći i tamo gdje za pojedine katastarske općine postoje dvojni operati, to jest katastarski operati dijela katastarske općine koji nije bio obuhvaćen obnovom premjera ili komasacijom zemljišta i za njega postoji nepromijenjeno stanje, i katastarski operati izrađeni za premjerene dijelove katastarske općine. To će biti sada prilika da navedeni operati dobiju svoj pravi oblik i da budu objedinjeni. Na taj način će se elimirati postojanje istih brojeva za razne parcele u istoj katastarskoj općini (u starom i novom dijelu operata), kao i uklapanje dvostrukih posjedovnih listova za isto domaćinstvo u okviru jedne katastarske općine. Nadalje ukloniti će se primjena raznih mjernih sistema (hvati i metri) u održavanju jedne katastarske općine.

Ukoliko će se naprijed navedenim slučajevima pokloniti potrebna pažnja, dio pripremnih radnji koje se odnose na sređivanje podataka evidentiranih u katastarskim planovima, bio bi u cijelosti zadovoljan.

Ostali dio priprema treba posvetiti pisanim dijelovima katastarskih operata (njihovo usklađivanje sa podacima planova već je prethodno izvršeno). Prvenstveno će biti potrebno prići sređivanju spiskova parcela i usklađivanja u njima upisanih podataka sa stanjem upisa istih podataka u posjedovnim listovima.

To je faza tzv. vizuelne verifikacije upisanih podataka i njihovo prilagođivanje mogućnostima i zahtjevima određenog načina strojne obrade podataka katastarskog knjigovodstva. Prvenstveno je potrebno pri obradi tih podataka imati u vidu strukturu same parcele, tj. dijelova od kojih je ukupna površina parcele formirana.

Više ne dolazi u obzir mogućnost iskazivanja sastavnih dijelova parcele u jednoj horizontalnoj liniji, upisivanjem dijelova koji su bitni za održavanje pomoćnim bilješkama, kao upisivanje nekoliko brojeva posjedovnih listova u jedan horizontalni red, pisanje dvojnih klasa jedne kulture u jednom redu jedno iznad drugoga, ili pisanje dvojnih kultura u jednom redu.

Parcele u strojnoj obradi sadrže toliko horizontalnih redova (već) prema strukturi same parcele (od koliko se dijelova stvarno i sastoji).

Postoji još na terenu i dio klasično izrađenih katastarskih operata koji ne samo u posjedovnim listovima, već i u spiskovima parcela sadržavaju čitave grupe parcela oivičenih viticom, uz oznaku površine za čitavu grupu parcela. U smislu napred obrazloženog, takove pojedine parcele i grupe parcela bit će potrebno razraditi razdvajanjem na sastavne dijelove. Bit će potrebno odrediti najprije dio površine jedne parcele koja pripada jednom posjedniku, pa nastavno tome razdvojiti dijelove koje se odnose na eventualno različite kulture ili klase (ukoliko su zastupljene).

Dakle nakon što nam je prethodno poznat sistem i izvođač koji će nas služiti pri izradi novih katastarskih operata, uz usvojeni oblik tiskanica pripremljenih za pripreme radnje, pristupit će se ispunjavanju tih tiskanica uz istovremeno kolacioniranje podataka u spiskovima parcela i posjedovnim listovima.

Spiskovi parcela starije izradbe (10 do 15 godina unazad) kao i kasnijih koji su opterećeni velikim brojem promjena i dodataka (imade u pojedinim slučajevima dodataka koji su po obimu veći od osnovnog dijela spiska parcela) bit će potrebno prethodno spisak parcela prepisati uz istovremeno slaganje, svih u dodacima upisanih podataka iz ranijih godina, aritmetiskim redom.

Tako složeni i prepisani podaci služit će tokom cijelog pripremnog rada za usklađivanje podataka iz spiskova parcela i posjedovnih listova.

Svakako bit će jednostavan rad u pripremanju za one katastarske operete koji su novijeg datuma izradbe, a naročito onih koji su nastali nakon obnovljenog premjera ili komasacije zemljišta.

Pripremnii radovi koji se odnose na evidenciju nekretnina u društvenom vlasništvu bit će naročito lagani. Taj dio evidencije koji nam zapravo u svim službama predstavlja poteškoću, ne toliko radi njenog postojanja koliko radi neažurnog održavanja, postat će sa tog stanovišta manje značajana. Ovisno o dogovoru sa organizatorom izvođača, obilježavanje nekretnina u društvenom vlasništvu proved će se ubilježavanjem dogovorene oznake uz parcelu ili njen odgovarajući dio u pripremljenom spisku parcela ili tiskanici matičnih podataka o parceli, a sve ovisno o tehnici koja će nas usluživati.

Strojevi će na osnovu takove oznake i izrađenih programa samostalno razvrstati podatke o nekretninama u društvenom vlasništvu i za njih izraditi posebne dijelove operata.

S obzirom na činjenicu da još uvijek nismo do kraja riješili da li sve nacionalizirane parcele ulaze u evidenciju nekretnina u društvenom vlasništvu, ostajemo za sada u toku pripremnih radova kod toga da u postojeću evidenciju ulaze samo one nacionalizirane čestice za koje je pravomoćnim rješenjem određeno depoziranje i rješenjem o pravu korištenja dodjela novom korisniku na korištenje. Ovo se spominje iz razloga kako ne bi bili u nedoumici koje ćemo parcele u pripremnim radovima obilježiti kao parcele u društvenom vlasništvu. Svakako o parcelama koje su društveno vlasništvo u klasičnom smislu, nema dvojbe u pogledu obilježavanja.

Nadalje nećemo biti prinorani da radi prelaska sa hvatne mjere na metarsku mjeru vršimo preračunavanje podataka. Pružit će nam se sviina jedinstvena prilika prelaska na zakonom propisanu metarsku mjeru o čemu se već dugi niz godina raspravlja, a ne iznalazi odgovarajuće rješenje.

Jedna od poteškoća koje takovo rješenje koči, jest obinnost toga zadatka u slučaju kada bi on bio izvađan ručno na klasičan način upotrebom računskog stroja ili tablica za pretvaranje. Dakle jedna nova kvaliteta strojne obrade koju je potrebno naglasiti.

Paralelno usklađivanju podataka na planovima o postojanju i ispravnom broju parcele, te u istom smislu u spisku parcela i posjedovnom listu, uz provjeru podataka o broju parcele, kulturi i klasi, bit će potrebno u pripremnim radnjama izvršiti i provjeravanje indikacija o posjednicima.

Ovisno o načinu preuzimanja podataka i zahtjevu organizatora bit će potrebno sastaviti ili abecedni popis posjednika sa upisanim brojem posjedovnog lista, ili sastavljati posebne matične podatke (tiskanice) o posjedniku sa šifriranim podacima o mjestu stanovanja.

Kako će se doći do tačnih indikacija o posjedniku na području jedne upravne općine, služba će sama odlučiti o praktičnosti i načinu prikupljanja potrebnih podataka. To će ili biti kroz saradnju sa mjesnim uredima ili provjeravanjem na terenu. Radi se o indikacijama o posjednicima za koje podaci upisa u katastru zemljišta nisu sigurni, ili ih uopće nema. Kod nekretnina u društvenom vlasništvu, za koje ne možemo utvrditi korisnika, upisat ćemo ih na općinu.

Da postoji nesigurnih indikacija potvrđuje činjenica da u svakoj upravnoj općini postoje brojne dubiozne stavke koje proizlaze upravo iz nedovoljno utvrđenih indikacija o posjedniku, ili čak postojanje posjedovnih listova sa naslovima »nepoznati posjednici«.

Sređenje podataka o posjedniku morat ćemo provesti i iz razloga što današnje tehnike raspolažu sa mogućnostima da nam dadu kompletne elaborate sa svim strojno obrađenim podacima, za razliku od stanja prije deset godina kada smo na mehanografski izrađenim katastarskim operatima morali naknadno rukom ili pišaćim strojem pisati sve slovima označene podatke. Sumarnike nismo uopće dobivali već su se oni uz mehanografski izrađene spiskove parcela i posjedovne listove ispisivali rukom.

Vjerovatno je rijetko koji katastarski ured u stanju da dade godišnje tačan izvještaj (statističke podatke) o ukupnom broju parcela i posjedovnih listova koje imade na održavanju. Ti su se podaci do sada uobičajeno dobivali pribrojanjem novo nastalih parcela ili oduzimanjem poništenih od postojećeg stanja, a na osnovu podataka upisa u spiskovima promjena. Nova tehnika će nam omogućiti dobivanje statističkih podataka koncem svake poslovne godine, dajući nam tačno stanje iz memorije strojeva o raznim stanjima potrebnih za statistiku.

Kako i strojno obrađeni katastarski operati podlježu pregledu, potvrđivanju i donošenju rješenja o njihovoj primjeni u smislu odredbe člana 28. Zakona o premjeru i katastru zemljišta, svi propisi o sadržaju katastarskih operata ostaju na snazi i za katastarske operate izrađene u strojnoj tehnici i treba ih se pridržavati.

Napred opisane radnje koje je potrebno provesti u toku priprema su bez dvojbe stručno jasne, i sigurno je da ih ne treba posebno objašnjavati, ali će biti potrebno mnogo spremnosti i nastojanja da se što stručnije i kvalitetnije izvedu. Potrebno je ići što dosljednije k cilju dobivanja solidnih novih katastarskih operata. Takav zahtjev u ovoj akciji imade svoje puno opravdanje. Podaci koje će naša služba dostaviti računskim centrima na obradu moraju biti jasni i ispravni, kako radi zadovoljavanja propisa tako i radi velikih investicija koje ti radovi iziskuju.

S obzirom na činjenicu da u tim radovima postajemo aktivni učesnici uz moguće odlučivanje, nećemo dolaziti u situaciju kao ranije kada smo uglavnom bili ovisni o stručnjacima drugih struka koji nisu poznavali katastar zemljišta i njegovu poslovanje, te su nam u izvjesnom smislu nepraktična rješenja, koja umjesto da su modernizirala rad u katastarskom knjigovodstvu, dovadala su nas u situaciju odbojnosti prema uvađanju automatike.

U toku pripremnih radnji potrebno je upoznati i tehniku i korištenje pomoćnih strojeva za strojnu obradu, a koji će nam strojevi vjerovatno u skoroj budućnosti biti dostupni, da bi samostalno mogli pripremiti podatke za održavanje, bušenjem kartica ili papirnatih traka. Takovi strojevi djelom rješavaju pravovremenu obradu podataka katastarskog knjigovodstva u postupku održavanja. Strojevi za pripremu (bušilice i verifikirke) će u prvo vrijeme biti najvjerovatnije u korištenju nekoliko upravnih općina zajedno, a s vremenom će postati svojina svake općine.

Postoji preporuka i praksa da se bušenje kartica ili papirnatih traka provoda neposredno iz samih spiskova parcela bez popunjavanja posebnih tiskanica. Takova praksa bi se eventualno mogla primijeniti samo u onim slučajevima gdje postoje kvalitetno održavani katastarski operati izrađeni nakon obnovljenog premjera ili komasacije zemljišta. To su u tom slučaju katastarski operati novije izradbe i neopterećeni velikim brojem promjena. I u slučaju da bi iz takovih spiskova parcela bušenje kartica vršili izvježbani katastarski referenti, neproverene i nepripremljene katastarske operate iz održavanja neće se smjeti bez naprijed navedenih priprema dati u strojnu obradu.

Vrijedno je napomenuti da elektronska obrada podataka uz strojno održavanje katastarskih operata daje istovremeno i strojno izrađena rješenja o izvršenoj promjeni u cjelosti (osim žiga i potpisa). Bilo je primjedbi od pojedinih službi, a istovremeno i od sekretara općinskih uprava, da će eventualno dostavljene kopije posjedovnih listova svakom domaćinstvu stvoriti problem u vidu pritiska stranaka na službu radi stavljanja prigovora i prekomjernog postavljanja upita. Opravdana bojazan proizlazi iz samog osjećaja da su podaci evidencije loši. Slična je bila i bojazan kada su službe počele izdavati upravna rješenja o promjenama na zemljištu, a praksa je pokazala da je to bilo neopravdano. U svakom slučaju to može predstavljati samo jedan poželjan vid kontrole postojećih stanja upisa u katastarskim operatima i mogućnost otklanjanja nedostataka. Konačno stroj će raditi onako kako ga opskrbljujemo podacima. Ako primi loše pripremljene podatke, on će ih tako memorirati i kasnije u održavanju prezentirati.

(Nastavit će se)

Jeste li poslali pretplatu za

»GEODETSKI LIST«

Ako niste učinite to odmah
Redovite pretplate - redovito
izlaženje lista
